

ORGANIZACIJA PRAVOSUĐA U BIH
ORGANIZATION OF JUDICIARY IN BIH

Sažetak

Pravila Ustavnog suda BiH, Zakon o Sudu BiH, Zakon o Tužilaštvu BiH, Zakon o pravobranilaštvu BiH, Zakon o parničnom postupku BiH, Zakon o krivičnom postupku BiH, Zakon o upravnim sporovima BiH, Izborni zakon BiH, Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o postupku pred Ustavnim sudom FBiH i Zakon o postupku pred Ustavnim sudom RS te Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH sadrže građu za reformu organizacije pravosuđa u BiH. U Ustavu BiH postoji pravni osnov da se pravosuđe u Bosni i Hercegovini drugačije organizira. Tako se u Parlamentarnoj skupštini BiH moraju usvojiti novi zakon o Ustavnom sudu BiH ili zakon o postupku pred Ustavnim sudom BiH, zakon o sudovima u BiH, zakon o tužilaštvima u BiH, zakon o pravobranilaštvima u BiH, zakon o Visokom sudskom vijeću i zakon o Visokom tužilačkom vijeću.

Ključne riječi: *zakon o sudovima u BiH de ferenda, zakon o tužilaštvima u BiH de ferenda, zakon o pravobranilaštvima u BiH; reforma ZPPBiH, ZKPBiH, ZUSBiH; zakon o postupku pred Ustavnim sudom BiH ili zakon o Ustavnom sudu BiH*

Summary

The Rules of the Constitutional Court of BiH, the Law on the Court of BiH, the Law on the BiH Prosecutor's Office, the Law on the BiH Ombudsman, the Law on Civil Procedure of BiH, the Criminal Procedure Code of BiH, the Law on Administrative Disputes of BiH, the BiH Election Law, the Law on the Prohibition of Discrimination, before the Constitutional Court of FBiH and the Law on Proceedings before the Constitutional Court of the RS, the Law on the High Judicial and Prosecutorial Council of BiH contain material for reforming the judiciary organization in BiH. There is a legal basis in the BiH Constitution to organize differently the judiciary in Bosnia and Herzegovina. Thus, it is necessary to enact a new Law on the Constitutional Court of BiH or the Law on proceedings before the Constitutional Court of BiH, the Law on Courts in BiH, the Law on

Prosecutors' Offices in BiH, the Law on the Ombudsman in BiH, the Law on the High Judicial Council and the Law on the High Prosecutorial Council in the BH Parliamentary Assembly.

Key words: *Law on Courts in BiH de ferenda, Law on Prosecutor's Offices in BiH de ferenda, Law on the Ombudsman in BiH; reform of the ZPP BiH, CPC BiH, ZUS BiH; Law on Procedure before the Constitutional Court of BiH or the Law on the Constitutional Court of BiH.*

I   Pravni osnov u Ustavu BiH o sudskoj vlasti u BiH

Ustav BiH sadrži u članu I stav 1. odredbu da R BiH, čije će od sada zvanično ime biti „Bosna i Hercegovina“, nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država i može kao Bosna i Hercegovina zadržati ili prijaviti se za članstvo u organizacijama unutar sistema Ujedinjenih nacija, kao i u druge međunarodne organizacije.

Ova odredba je pravni osnov da institucije Bosne i Hercegovine primijeni u svom pravnom poretku osnovna načela Ujedinjenih nacija o nezavisnosti sudova.

1. Nezavisnost sudova garantira država i zaštićena je Ustavom ili državnim zakonima. Dužnost je svih ustanova, vlasti i drugih da poštuju nezavisnost sudova.

2. Sudovi rješavaju iznesene slučajeve nepristrasno, na osnovu činjenica i u skladu sa zakonom, bez ikakvih ograničenja, nedostojnih utjecaja, podsticaja, pritisaka, prijetnji ili uplitanja, posrednih ili neposrednih, bilo od koga i iz bilo kojih razloga.

3. Sudovi su nadležni da sude o svim sudskim stvarima i imaju isključivo ovlaštenje odlučiti da li je stvar podnesena na njihovo odlučivanje u njihovoj nadležnosti, kako je to određeno zakonom.

4. Ne smije biti nikakvog neodgovarajućeg ili neopravdanog uplitanja u sudski postupak, niti su odluke sudova podložne preispitivanju. Ovo načelo u skladu sa zakonom ne utječe na pravo sudske vlasti da pristupi preispitivanju i pravo nadležnih organa da ublaže ili promijene kazne koje izreknu sudovi.

5. Svako ima pravo da mu sude redovni sudovi ili tribunali prema ustanovljenom zakonskom postupku. Ne mogu se stvarati tribunali koji ne primjenjuju postupke valjano ustanovljene u skladu sa zakonom da bi se redovni sudovi lišili svoje nadležnosti.

6. U skladu s načelom nezavisnosti sudova, sudije imaju pravo i obavezu da vode računa o tome da se sudske radnje provode pravedno i da se prava svih stranaka poštuju.

7. Svaka država članica je dužna da obezbjeđuje sredstva koja su sudovima potrebna za normalno funkcioniranje.

II Ustavni sud BiH

Odredbe o Ustavu BiH dogovorene su u pregovorima o Općem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini u Daytonu. Ovaj opći pravni akt sadrži odredbe o sastavu, procedurama i nadležnostima Ustavnog suda BiH, dok o pravnom statusu ovog suda ne sadrži nijednu odredbu. Zato je potrebno u Ustav BiH prenijeti i odredbu iz Pravila Ustavnog suda BiH: *Ustavni sud je, u odnosu na druge organe vlasti u Bosni i Hercegovini i bilo koje vanjske utjecaje, samostalan i nezavisan.*

U pogledu sastava izvorni tekst Ustava na engleskom jeziku sadrži odredbu da sudije Ustavnog suda *shall be distinguished jurists of high moral standing* (član VI stav 1. o sastavu pod tačkom b). U nezvaničnim prevodima ova formulacija glasi: *istaknuti pravници visokog moralnog ugleda*. Ovaj prevod je pogrešan, jer se formulacija na engleskom jeziku *high moral standing* mora prevesti sljedećim tekstom: *od velikog ličnog ugleda*. Naime, u engleskom jeziku postoji pojam *moral* i odnosi se na fizičku osobu, te *legal (juristic) person* i znači *pravna osoba*.¹ Sljedeći značenja ovih pojmova, riječ *moral* je i pridjev i može značiti i lični. Tako se može dobiti precizan smisao ove odredbe i njen prevod treba biti: *Sudije će biti istaknuti pravници od velikog ličnog ugleda*.

Na osnovu ove ustavne odredbe može se zakonom urediti kakvi kandidati se mogu odabrati za sudije Ustavnog suda BiH, jer Ustav BiH ne precizira ovaj ustavni standard. Jasno je da se i među kandidatima može praviti određena

---

¹ Benson, Morton (1986) *Rečnik englesko-srpskohrvatski*, drugo revidirano izdanje, izdavač Prosveta, Beograd, str. 415. i 467.

razlika. Tako se treba dati određena prednost sudijama Ustavnog suda FBiH i Ustavnog suda RS, a potom sudijama Vrhovnog suda FBiH i Vrhovnog suda RS. Ako se niko od ovih sudija ne prijavi, ili ga iz bilo kog razloga nije moguće naći, sudija Ustavnog suda BiH može postati i sudija kantonalnog (županijskog) ili okružnog suda, a tek na posljednjem mjestu sudija općinskog ili osnovnog suda.

Opravdan izuzetak u pogledu kvaliteta kandidata mogu biti pravници sa odbranjenim doktoratom iz naučne oblasti ustavnog prava, a pogotovo ako je riječ o izabranim redovnim profesorima ustavnog, upravnog, međunarodnog prava ili teorije države i prava. Ovi kandidati ne moraju imati iskustvo sudija redovnog suda, zato što se očekuje da svojim poznavanjem ustavnog prava mogu uredno obavljati dužnost sudije Ustavnog suda BiH.

U pogledu sastava Ustavnog suda BiH sve više se u javnosti mogu čuti kritike o članstvu troje stranih sudija koje imenuje predsjednik Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu. Ovakve primjedbe, koliko god da su opravdane, mogu izazvati novu ustavno-političku krizu u BiH. Prvo, brisanjem odredbe o odabiru stranih sudija u Ustavni sud BiH otvara se problem kako će se pripadnicima Ostalih obezbijediti predstavnik u ovom sudu. Nije jasno koliko sudija iz grupe Ostalih treba biti u ovom sudu i kako urediti glasanje na vijećanju i glasanju tako da nijedan sudija ne bude uskraćen u pravu glasanja i vijećanja pri donošenju konačnih i obavezujućih odluka. Drugo, to otvara problem objektivnog imenovanja istinski nezavisnih kandidata, po dva Bošnjaka/Bošnjakinje, Hrvata/Hrvatice i Srbina/Srpkinje da budu sudije u Ustavom sudu BiH. Treće, koji nivo vlasti će imenovati ove sudije? Četvrto, je li to samo Dom naroda BiH ili oba doma u Parlamentarnoj skupštini BiH budući da ovaj sud pruža pravnu zaštitu od protivustavnih općih akata institucija BiH?

U Ustavnom sudu rade i stručni saradnici, pa je i ovu kategoriju zaposlenika u Ustavnom sudu BiH potrebno navesti u zakonu o ovom sudu.

Pored ovih reformi Ustava BiH, potrebno je da Ustavni sud BiH postane nadležan i za pravnu zaštitu državljana BiH od diskriminacije. Naime, Zakon o zabrani diskriminacije BiH sadrži odredbe da redovni sudovi u parničnom postupku pružaju pravnu zaštitu od povreda pravne jednakosti (član 12. o *posebnim tužbama za zaštitu od diskriminacije*). Zabrana diskriminacije ili, kako to sadrži Ustav BiH, nediskriminacija, isključivo je ustavna kategorija. Zato Ustavni sud BiH, kao sudski organ nadležan za pravnu zaštitu Ustava BiH, mora biti nadležan za pravnu zaštitu državljana BiH od diskriminacije.

Ova reforma povlači za sobom da se i procesne odredbe iz ovog zakona moraju prilagoditi pravnoj prirodi djelatnosti Ustavnog suda BiH.

U procesne odredbe o djelatnosti Ustavnog suda BiH moraju se unijeti i odredbe za pružanje pravne zaštite vitalnog interesa Bošnjaka, Hrvata i Srba. Ove odredbe mogu se preuzeti iz Zakona o postupku pred Ustavnim sudom FBiH i Zakona o postupku pred Ustavnim sudom RS.

Ustavni sud BiH mora postati nadležan i za zaštitu biračkog prava tako što će se u Zakon o postupku pred Ustavnim sudom BiH prenijeti i odredbe o postupku po izbornim žalbama iz Zakona o upravnim sporovima BiH i odredbu o nadležnosti Apelacionog odjela Suda BiH iz Izbornog zakona BiH. To znači da će se zaštita izbornog prava prenijeti u nadležnost Ustavnog suda BiH.

Po zahtjevu Bože Ljubića, predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH u vrijeme podnošenja zahtjeva, Ustavni sud BiH je u predmetu U-23/14 princip *rule of law* pogrešno preveo kao vladavina zakona i tako nepotrebno donio pojedinačni pravni akt kojim je stavio van snage cijeli Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini. Naime, princip *rule of law* jednako se primjenjuje u *case law* pravnoj tradiciji u Velikoj Britaniji bez formalnog ustava i Sjedinjenim Američkim Državama sa formalnim ustavom, te međunarodnom pravu, odnosno hijerarhiji pravnih akata u skladu sa Poveljom UN-a (član 103). Budući da je cijeli Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini međunarodni ugovor i da BiH, prema Ustavu BiH, nastavlja svoje pravno postojanje po međunarodnom pravu kao država, jasno je da pojam *rule of law* u odredbi Ustava BiH obuhvata i čitav Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini. To znači da Ustavni sud BiH nije pravno ovlašten svojim odlukama stavljati van snage Mirovni sporazum za Bosnu i Hercegovinu dogovoren u Daytonu. Radi izbjegavanja ovakvih pogrešnih tumačenja ili čak možda pravnih ovlaštenja Ustavnog suda BiH o nadležnosti Ustavnog suda BiH u zakonu treba se normirati i odredba: *Odluke Ustavnog suda BiH donesene prekoračenjem nadležnosti propisane Ustavom BiH i zakonom institucija BiH su ništave.*

U zakonske odredbe o postupku pred Ustavnim sudom BiH trebaju se unijeti i odredbe o izuzeću sudija ovog suda, jer je svrha izuzeća obezbjeđenje objektivnog suđenja.

Odredba o *saradnji sa drugim sudovima i institucijama* mora se prenijeti u zakon, zato što Pravila Ustavnog suda BiH pravno obavezuju samo ovaj sud i nijedan drugi organ. Isto treba učiniti sa odredbom o *nespojivosti funkcije,*

imunitetu, prestanku funkcije i postupku izbora novog sudije. Odredbu o *svečanoj izjavi* sudije Ustavnog suda treba također prenijeti u zakon i prilagoditi je tako da se polaže pred Parlamentarnom skupštinom BiH nakon odabira u Parlamentu Federacije BiH i Narodnoj skupštini RS.

Pravila Ustavnog suda BiH moraju se dopuniti i odredbama o *Komisiji za ljudska prava pri Ustavnom sudu BiH*. Ova dopuna pravila u skladu je sa Sporazumom u Aneksu VI o ljudskim pravima na Opći okvirni sporazum za mir u BiH.

U vezi sa nadležnošću Ustavnog suda BiH može se istaći do sada u javnosti nespomenuta pravna mogućnost da Ustavni sud BiH pruža pravnu zaštitu povredama Ustava BiH u pogledu međunarodnih instrumenata iz Aneksa I na Ustav BiH. Jedna od tih povreda bila bi i izostanak procesuiranja ratnih zločina u Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine i Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata (1949) i Dopunski protokol I-II (1977).

Jedini razlog što se to nije desilo bio je tehničke prirode. Naime, osnivanjem Suda BiH i Tužilaštva BiH htjelo se jedino rasteretiti Ustavni sud BiH, budući da ovaj sud ima samo devet sudija i dati mogućnost da ovaj sudski organ nesmetano obavlja djelatnost pružanja pravne zaštite Ustavu BiH.

III Ustavnopravni osnov Suda BiH

Tokom pregovora u Daytonu dogovoreno je da u članu II budu odredbe o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

U ovim odredbama dogovoreni su međunarodni standardi i međunarodni sporazumi. Međunarodne standarde čine Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njeni protokoli. Ovi standardi direktno se primjenjuju u BiH i imaju prioritet nad svakim drugim zakonom. Međunarodne sporazume čini lista međunarodnih akata u Aneksu I na Ustav BiH. Jedan od njih je Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.

Oba ova međunarodna ugovora sadrže odredbe o pravu na pravično suđenje. U okviru ovog prava jasno su navedeni pojmovi nezavisnog i nepristrasnog suda i da se on ustanovljava zakonom.

Ustav BiH sadrži i odredbu da Parlamentarna skupština BiH usvaja zakone za vršenje funkcija Skupštine po ovom ustavu. Dio Ustava BiH su i

Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.

Dakle, u Ustavu BiH dogovorenom u Daytonu prešutno postoji podjela vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast. Tako je zadovoljen zahtjev da u BiH važe demokratska načela.

Odredbе navedene u ova dva međunarodna ugovora bili su pravni osnov da visoki predstavnik međunarodne zajednice nametne Zakon o Sudu BiH i Zakon o Tužilaštvu BiH radi pravne zaštite vladavine prava u BiH.

Druga bitna svrha osnivanja ova dva suda jeste da se održi regionalna stabilnost na Zapadnom Balkanu. Naime, da je kojim slučajem izostalo osnivanje Suda BiH i Tužilaštva BiH, to bi izazvalo velike diplomatske pritiske na Republiku Hrvatsku i Republiku Srbiju da krivično pravosuđe u ove dvije države provede krivične postupke protiv učinilaca ratnih zločina u BiH. Također, u slučaju da Sud BiH i Tužilaštvo BiH nisu osnovani, Ustavni sud BiH bi bio nadležan da provede krivične postupke i utvrdi krivičnu odgovornost učinilaca ratnih zločina, jer je na osnovu Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH ovaj sud po svojoj pravnoj prirodi partikularni međunarodni sud.

U važećem Zakonu o Sudu BiH mora se izvršiti reforma tako što se mora formirati novo građansko odjeljenje za parnične sporove, jer su sada ovi sporovi u nadležnosti upravnog odjeljenja.

IV Tužilaštvo BiH

Iz Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću trebaju se prenijeti sve odredbe o svim tužilaštvima u zakon o tužilaštvima u BiH *de ferenda*. U istom zakonu se treba također konstatirati da se zakonima Federacije BiH i RS osnivaju ova tužilaštva za određeno područje.

V Visoko sudsko vijeće i visoko tužilačko vijeće *de lege ferenda*

U Ustav BiH treba se unijeti i odredba o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH radi objezbjedenja nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa u BiH. To treba biti odredba iz člana 3. Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću kao nezavisnom i samostalnom organu.

U interesu (radi) obezbjeđenja načela nezavisnosti pravosuđa član Visokog i sudskog tužilačkog vijeća BiH ne treba biti advokat, zato što se njegovim učlanjivanjem negira postojanje sudske vlasti. Naime, ovom advokatu članstvo u Visokom sudskom i tužilačkom vijeću daje mogućnost da utječe na vršenje sudske funkcije, odnosno da sud u njegovim slučajevima bude zavisn i pristrasan na štetu druge stranke u svakom sudskom postupku. Isto tako, iz članstva visokog sudskog vijeća i visokog tužilačkog vijeća *de lege ferenda* trebaju se isključiti predstavnici političke vlasti. Trenutno, u Visokom sudskom i tužilačkom vijeću izvršnu vlast u ime Vijeća ministara predstavlja jedan član u ovoj instituciji (član 4. stav 1. pod tačkama l), m) i o)). Time se, zapravo, stvaraju pretpostavke da u Bosni i Hercegovini ne postoje uvjeti da politička zajednica u BiH uređena Ustavom BiH i dalje postoji. Naime, u međunarodnom pravu postojanje efektivne vlasti, teritorije i stanovništva su uvjeti za međunarodno priznanje države u međunarodnoj zajednici. U ovom konkretnom slučaju ne postoji efektivna sudska vlast.² To znači da međunarodna zajednica može konstatirati da politička zajednica uređena Ustavom BiH više ne postoji, tj. da BiH više nema.

Na osnovu ljudskog prava na obrazovanje visokom sudskom vijeću i visokom tužilačkom vijeću trebaju se pridružiti i entitetski centri za edukaciju sudija i tužilaca. Prostorije ovih centara mogu ostati i dalje na istom mjestu na kome su bili i do sada; dakle, ostat će dva centra kao organizacione jedinice budućeg visokog sudskog vijeća i visokog tužilačkog vijeća.

VI Zakon o sudovima u BiH *de ferenda*

Ustav BiH sadrži jedino odredbe o Ustavnom sudu BiH. Ovaj sud je nadležan u stvarima koje mu je podnio bilo koji sud u Bosni i Hercegovini u pogledu toga da li je zakon, o čijem važenju njegova odluka ovisi, kompatibilan sa ovim ustavom, sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i njenim protokolima, ili sa zakonima Bosne i Hercegovine.

Na osnovu ove odredbe Parlamentarna skupština BiH treba usvojiti zakon o sudovima u BiH. U ovaj pravni akt trebaju se prenijeti sve odredbe iz važećeg Zakona o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH. Ovaj novi opći pravni akt bi imao opći i posebni dio.

---

² Degan, Vladimir Đuro (2000) *Međunarodno pravo*, izdavač Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, str. 227. i 228.

Opći dio bi sadržavao odredbe o: osnovnim uvjetima da se kandidat izabere za sudiju redovnog suda, stručnim sposobnostima sudija, dodatnim sudijama, sudijama-porotnicima – uvjeti i mandati; svečanoj izjavi, imunitetu i nespojivosti dužnosti sudije s drugim dužnostima koja obuhvata više pravnih instituta: opća zabrana vršenja nespojivih dužnosti; zabrani vršenja javnih dužnosti, dužnosti iz pravne oblasti i drugih dužnosti; upućivanju na Vijeće, mišljenje o aktivnostima sudije, izvještavanje Visokog sudskog i tužilačkog vijeća o aktivnostima, te o prestanku vršenja dužnosti koja obuhvata također više instituta: prestanak mandata za vršenje dužnosti, privremeni produžetak mandata i starosna dob za obavezan odlazak u penziju.

U zakonu o sudovima u BiH treba se unijeti i odredba o finansiranju sudova u BiH. Ova odredba treba biti: *Sudovi u BiH finansiraju se iz budžeta institucija BiH.*

Pravo na pravično suđenje je i pravni osnov da se u zakon o sudovima u BiH *de lege ferenda* normira i odredba o načelu javnosti o radu svih sudova u BiH. Naime, Ustav BiH je nadređen svim drugim zakonima i ustavima u BiH.

VII Sudovi u Brčko Distriktu BiH

Usvajanjem amandmana I na Ustav BiH o ustavnopravnom položaju Brčko Distrikta BiH primijenjena je odredba Evropske povelje o lokalnoj samoupravi o *ustavnom i zakonskom temelju lokalne samouprave: U unutrašnjem zakonodavstvu i, koliko je to moguće, u ustavu prihvatit će se načelo lokalne samouprave.*

Prema I amandmanu na Ustav BiH: Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, koji postoji pod suverenitetom Bosne i Hercegovine i pod nadležnosti je institucija Bosne i Hercegovine onako kako te nadležnosti proizlaze iz ovog ustava, čija je teritorija u zajedničkoj svojini (kondominiju) entiteta, jedinica je lokalne samouprave s vlastitim institucijama, zakonima i propisima i s ovlaštenjima i statusom konačno propisanim odlukama Arbitražnog tribunala za spor u vezi s međuentitetskom linijom razgraničenja u oblasti Brčkog. Odnos između Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i institucija Bosne i Hercegovine i entiteta može se dalje urediti zakonom koji donosi Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.

U odredbama ove povelje o *djelokrugu lokalne samouprave* predstavnički organ ovog nivoa vlasti nije ovlašten usvajati zakone, nego se njihova ovlaštenja utvrđuju ustavom ili zakonom. Republika Bosna i Hercegovina pristupila je ovoj povelji još 1994. godine.

U skladu sa ovim odredbama u zakon o sudovima u BiH *de ferenda* treba se formirati glava o sudovima u Brčko Distriktu BiH prenosom cijelog Zakona o sudovima Brčko Distrikta BiH u ovaj novi zakon. Istovremeno sa ovim prenosom potrebno je propisati da je Apelacioni sud nadležan odlučivati samo o redovnim pravnim lijekovima izjavljenim protiv odluka Osnovnog suda Brčko Distrikta BiH.

Na osnovu ove odredbe vidljivo je da Brčko Distrikt BiH, kao jedinica lokalne samouprave, ne može usvajati zakone kao što to čine institucije BiH i entiteta. Upravo suprotno, Brčko Distrikt kao jedinica lokalne samouprave pod suverenitetom Bosne i Hercegovine i nadležnosti institucija Bosne i Hercegovine treba primjenjivati zakone koje usvaja Parlamentarna skupština BiH.

Novi zakon o sudovima u BiH zato treba sadržavati i odredbe o nadležnosti Suda BiH da odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima u krivičnim postupcima i parničnim postupcima prema Zakonu o krivičnom postupku BiH i Zakonu o parničnom postupku BiH.

U novi zakon o sudovima u BiH *de ferenda* treba se normirati novo, posebno poglavlje o Osnovnom sudu i Apelacionom sudu Brčko Distrikta. Naime, prema ovom zakonu Apelacioni sud odlučuje o vanrednim pravnim lijekovima. Ovu funkciju treba preuzeti Sud BiH prema ZPPBiH i ZKPBiH *de ferenda*.

Istovremeno sa ovom reformom moraju se ukinuti Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta BiH i Zakon o parničnom postupku Brčko Distrikta BiH.

VIII Zakon o tužilaštvima u BiH

Istovremeno sa usvajanjem zakona o sudovima u BiH treba se usvojiti i zakon o tužilaštvima u BiH. Ovaj zakon treba sadržavati sve odredbe kao i Zakon o Tužilaštvu BiH („Službeni glasnik BiH“, 49/09 i 97/09), uključujući i sve odredbe o tužilaštvima u BiH i sve pravne institute kao što se predlaže za sudije.

IX Zakon o pravobranilaštvima u BiH

Istovremeno sa usvajanjem zakona o sudovima u BiH i zakona o tužilaštvima u BiH potrebno je usvojiti i zakon o pravobranilaštvima u BiH i njime navesti opće kriterije za izbor pravobranioca, njegovog zamjenika i pomoćnika.

Zaključak

Usvajanjem ovih zakona u BiH će se dosljedno ispoštovati načelo vladavine prava. Tako će se ispuniti i cilj OHR-a iz programa 5 + 2 za ukidanje ove međunarodne upravne organizacije i promjenu pravnog statusa BiH prema Povelji UN-a. Naime, jačanjem vladavine prava u sudskim institucijama Bosna i Hercegovina će prestati da bude nesamoupravno područje kao što je sve do sada i bila na osnovu Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH. Novim zakonima dosljednije će se primijeniti Ustav BiH, a sve izmjene i dopune zakona o postupcima donijet će više reda u urednijem obavljanju sudske djelatnosti u institucijama BiH.